

πάρχουν τμήματα που συσχετίζονται περισσότερο με τα κανάλια κίνησης των πεζών στην πόλη (Πατησίων, Κάνιγγος) και τμήματα που συσχετίζονται λιγότερο (Τσοϊτάσα, Μπουμπουλίνας). Προς διερεύνηση, επίσης, είναι η ανάλυση της σημερινής υπολειμματικής ορισμένων τμημάτων του χώρου, λόγω του περιορισμού των εισόδων και της μετατόπισης εκδηλώσεων ανοικτών προς το κοινό στα πίσω τμήματα του συγκροτήματος.

Υ. Η χωρική σχέση ΕΜΠ - Κέντρου πόλης, είναι σχέση με μακρά χρονική διάρκεια και ιστορία. Η συνέχειά της, εξαρτάται σε μεγάλο

βαθμό από τη δυνατότητα συνέχισης της Πανεπιστημιακής λειτουργίας στα ιστορικά κτίρια του Πολυτεχνείου. Η συντήρηση των τελευταίων, με προορισμό τη μουσειακή ή την περιοδική χρήση, αφενός μεν συρρικνώνει την ιστορία της σχέσης ΕΜΠ - Κέντρου πόλης στην ιστορία των κελυφών απ' ετέρου θέτει φραγμούς στη συνέχειά της. Η διατήρηση τμήματος της εκπαιδευτικής λειτουργίας που θα περιλαμβάνει προπτυχιακή και μεταπτυχιακή εκπαίδευση στον πυρήνα των νέων χρήσεων και λειτουργιών του συγκροτήματος της Πατησίων, διασφαλίζει τη δυνατότητα συνέχειας και εξέλιξης της σχέσης Ε-

ΜΠ - Κέντρου πόλης. Από την άλλη πλευρά, είναι αναγκαίο να βρεθεί η κατανομή των εκπαιδευτικών λειτουργιών στο χώρο του συγκροτήματος, έτσι ώστε, να μειωθεί η σημερινή ένταση χρήσης, που παρατηρείται κυρίως στο κεντρικό ιστορικό κτίριο.

Μέσα από την οριοθέτηση και συγκρομμενοποίηση των τριών ζητημάτων διερεύνησης, η εργασία κατευθύνθηκε στα πρώτα στάδια, στη βήμα προς βήμα, μελέτη της ιστορίας και της σημερινής λειτουργίας του ΕΜΠ - Πατησίων και του περιβάλλοντος κέντρου πόλης, με στόχο τη διατύπωση αρχών και κατευθύνσεων επαναχρησιμοποίησης.

Ε.Μ.Π. και Κέντρο Αθήνας: Υφισταμένες αλληλεπιδράσεις και προοπτικές

Διπλωματική εργασία στον Τομέα Πολεοδομίας - Χωροταξίας του Ε.Μ.Π.

των Παναγιώτα Γκίκα, Παναγιώτα Θεοδωρά

1. Εισαγωγή

Στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Πρωτεύουσας, το Πανεπιστήμιο Αθηνών καθώς και το Ε.Μ.Π. είναι τα μοναδικά Α.Ε.Ι. με διπλή χωροθέτηση των εγκαταστάσεών τους. Ενώ οι μεταγκαταστάσεις των τμημάτων τους - στην Πανεπιστημιούπολη και Πολυτεχνειούπολη - βρέσκονται σε εξέλιξη, αντικείμενο προβληματισμού και συζητήσεων αποτελεί η μελλοντική χρήση των χώρων των δύο αυτών Α.Ε.Ι. στο κέντρο της Αθήνας. Ειδικότερα, στην περίπτωση του Ε.Μ.Π., συζητείται η πρόταση διατήρησης και της εκπαιδευτικής - ερευνητικής λειτουργίας, μεταξύ άλλων, στο Συγκρότημα Πατησίων.¹ Υπέρ της άποψης αυτής τάσσεται και η διπλωματική μας εργασία.

Το Συγκρότημα του Ε.Μ.Π. στην Πατησίων αποτελεί τον συνδετικό κρίκο του ιδρύματος με το κέντρο της Αθήνας και σημείο το οποίο ευνοεί την επαφή της πολυτεχνικής κοινότητας με τους πολίτες. Η πιθανή απομάκρυνση της εκπαιδευτικής λειτουργίας του Ε.Μ.Π. και ευρύτερα κάθε ανώτατης εκπαίδευσης από

το κέντρο της Αθήνας μπορεί να σημαίνει αλλαγή του χαρακτήρα της περιοχής-τα αποτελέσματα της οποίας ίσως γίνουν αντιληπτά μακροπρόθεσμα-καθιστώντας το κέντρο «φτωχότερο», αφού χάνει μια από τις σημαντικότερες λειτουργίες του.

Στο χώρο του Πολυτεχνείου, στην Πατησίων, εκτός από χωροθέτηση λειτουργιών που αναφέρονται αποκλειστικά στην πολυτεχνική κοινότητα (διδασκαλία, έρευνα, κ.λπ.), απαραίτητη είναι και η ανάπτυξη χώρων με κοινόχρηστο χαρακτήρα, κατάλληλων να ενισχύσουν την ανάπτυξη συλλογικότητας μεταξύ των μελών της κοινότητας. Η συλλογικότητα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση διαμόρφωσης ακαδημαϊκού κλίματος και προετοιμασίας ευαίσθητοποιημένων ατόμων, ικανών να αντιληφθούν τα καθημερινά μηνύματα του κοινωνικού περιγύρου και να προσφέρουν, χρησιμοποιώντας τις επιστημονικές τους γνώσεις.

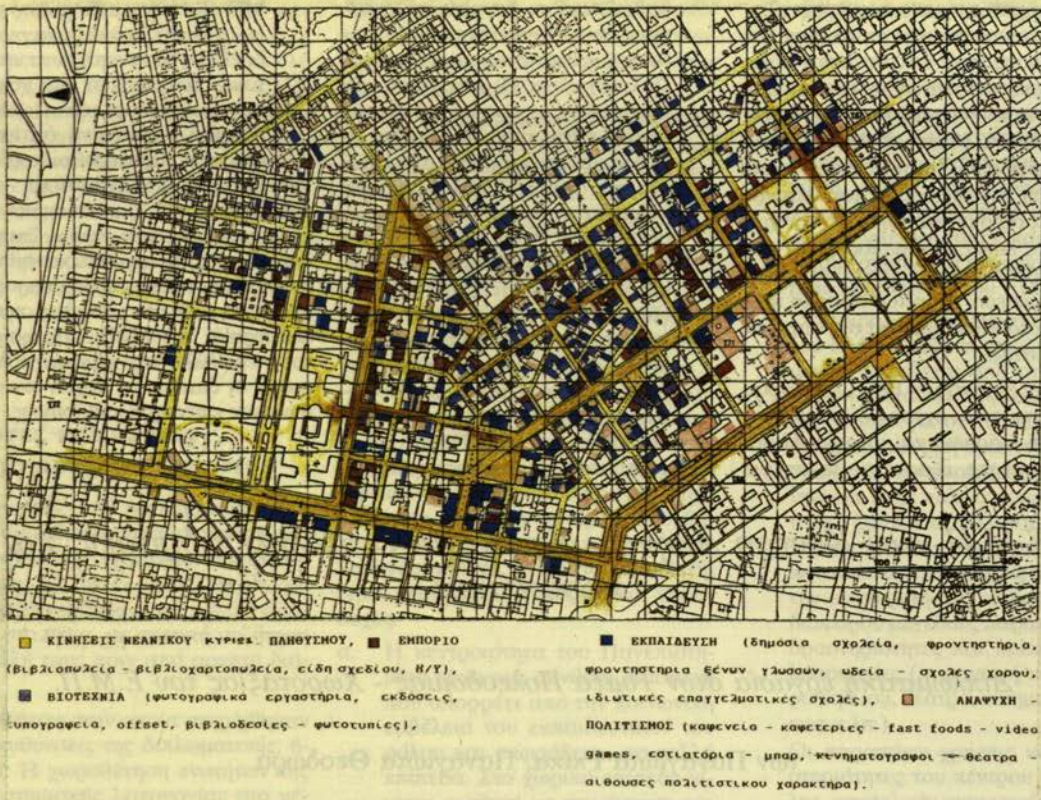
Με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων, στο χώρο του ΕΜΠ, οι οποίες αναφέρονται και στους κατοίκους της πόλης, επιτυγχάνεται η ουσιαστικότερη σύνδε-

ση Πολυτεχνείου - πόλης. Απαραίτητη είναι η ύπαρξη χώρων στους οποίους το ΕΜΠ θα έχει τη δυνατότητα γνωστοποίησης στο ευρύτερο κοινό τόσο της δουλειάς του, όσο και εργασιών με ευρύτερο αντικείμενο εκπαιδευτικού και πολιτιστικού χαρακτήρα (εκθεσιακοί χώροι, χώροι πολιτιστικών εκδηλώσεων, ομιλίες για ακροατήριο χωρίς εξειδικευμένη γνώση, κ.λπ.). Απαραίτητη, επίσης, είναι η ύπαρξη χώρων ικανών να φιλοξενήσουν εκδηλώσεις πιο εξειδικευμένου επιστημονικού χαρακτήρα (προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, επιμορφωτικά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών).

Η επιλογή των δραστηριοτήτων, που λαμβάνουν χώρα στο ΕΜΠ, πρέπει να ανήκει στο ίδιο το ίδρυμα και να πραγματοποιείται, με τρόπο ώστε, να διατηρείται η αυτονομία του ως Α.Ε.Ι., να διαφυλάσσονται οι ακαδημαϊκές ελευθερίες και να μην αναφεύεται η έννοια του πανεπιστημιακού ασύλου.

Τέλος, η ανάπτυξη εσωτερικής πανεπιστημιακής ζωής, αλλά και γόνιμων σχέσεων μεταξύ πολυτεχνικής κοινότη-

(1) «Συγκρότημα ΕΜΠ Πατησίων. Μελλοντική χρήση - Ένταξη στην πόλη, της ομάδας έρευνας», ΠΥΡΦΟΡΟΣ, τείχος 5, Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1993.

Σχ. 1. Συγκεντρώσεις χρήσεων και κινήσεων συναφών με τη δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση.

τας και κοινωνικού περιβάλλοντος, μπορεί να ευνοηθεί ή να εμποδισθεί τόσο από την αρχιτεκτονική διάταξη και οργάνωση των χώρων, όσο και από τον πολεοδομικό σχεδιασμό και την ενσωμάτωση των χώρων στον ιστό της πόλης. Η Πολυτεχνειούπολη του Ζωγράφου π.χ. αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα εγκαταστάσεων που ο σχεδιασμός και η σχέση τους με τον αστικό ιστό δεν επέτρεψαν την αρμονική ένταξη τους στην ευρύτερη περιοχή. Το ζήτημα αυτό αποτέλεσε επίσης σοβαρή παράμετρο στην πρόταση χωροθέτησης χρήσεων στα κτίρια που Ε.Μ.Π. στην Πατησίων.

1.1. Στόχοι και μέθοδος ανάλυσης

Μέσα από την καθημερινή επαφή με το χώρο του Ε.Μ.Π. και τη γύρω περιοχή, διαπιστώσαμε (με απλή παρατήρηση) τη συγκέντρωση μιας σειράς χρήσεων και λειτουργιών, άμεσα συνδεδε-

μένων με τις δραστηριότητες των μελών της πολυτεχνικής κοινότητας, θελήσαμε να μεθοδεύσουμε τις παρατηρήσεις μας για να δούμε αν και σε ποιο βαθμό η αρχική μας διαπίστωση ισχύει και αν και κατά πόσο συνέβαλε η ύπαρξη του Ε.Μ.Π. στη διαμόρφωση του χαρακτήρα της γύρω περιοχής. Για τη διερεύνηση του θέματος επιλέξαμε την περιοχή του κέντρου μεταξύ Ακαδημίας, Ναυαρίνου, Στουρνάρη και Σίνα, που οριοθετείται νοητά από το Ε.Μ.Π. και το Πανεπιστήμιο. Είχε προηγηθεί συστηματική έρευνα της ιστορικής πορείας του ΕΜΠ, η οποία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της διάλεξής μας με θέμα: «Πανεπιστήμιο και Πόλη: Η περίπτωση της Αθήνας».¹ Μέσα από τη διερεύνηση της σχέσης του Ε.Μ.Π. με το κέντρο της Αθήνας αποδεικνύεται το πόσο συνυφασμένο ήταν με τη ζωή της και ταυτόχρονα δικαιολογείται η συμβολική φόρτιση που ο χώρος του εξακολουθεί να διατηρεί.

1.2. Συμπεράσματα ανάλυσης

Από την έρευνα πεδίου, που αναφέρεται σε χρήσεις γης και κτιρίων και κινήσεις πεζών και οχημάτων (χάρτες κλίμακας: 1:1000 και 1:2000) της ευρύτερης περιοχής του Ε.Μ.Π. (με τα όρια που προαναφέραμε), προκύπτουν τα ακόλουθα στοιχεία:

- κτίρια κυρίως μεγάλου ύψους (από 6 και πάνω ορόφους) με ηλικία από 1950-85, στο μεγαλύτερο ποσοστό τους, σε μέτρια κατάσταση
- σημαντικός αριθμός διατηρητέων με αρχιτεκτονικό ή ιστορικό ενδιαφέρον
- δυσαναλογία υπαίθριου - δομημένου χώρου, ελάχιστοι δημόσιοι υπαίθριοι χώροι με κοινόχρηστο χαρακτήρα
- έντονη κίνηση οχημάτων - κυρίως τις ώρες αιχμής (λειτουργία καταστημάτων, υπηρεσιών, φροντιστηρίων, κ.λπ.), πρόβλημα στάθμευσης, αυξημένο ποσοστό ρύπανσης και θορύβου
- έντονες κινήσεις πεζών ιδιαίτερα κατά τις ώρες λειτουργίας των καταστημάτων

(1) Παναγιώτα Γκίκα, Παναγιώτα Θεοδωρά, Σπουδαστική διάλεξη με θέμα: «Πανεπιστήμιο και πόλη: Η περίπτωση της Αθήνας, στον τομέα 2: Πολεοδομίας και Χωροταξίας, Ιούλιος 1992.

■ ΧΩΡΟΙ ΚΙΝΗΣΗΣ ΟΧΗΜΑΤΩΝ, ■ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΙ ΧΩΡΟΙ ΣΤΑΣΗΣ - ΚΙΝΗΣΗΣ, --- ΛΕΩΦΟΡΕΙΟΔΡΟΜΟΣ, — ΔΙΑΠΑΛΥΣΗ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΟΥ, ■■■■■ ΑΛΛΑΓΗ ΥΛΙΚΟΥ ΟΔΟΣΤΡΩΜΑΤΟΣ, 1. ΑΝΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ

ΥΠΑΙΘΡΙΟΥ - ΚΟΙΝΟΧΡΗΤΟΥ ΧΩΡΟΥ, 2. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥ - ΚΟΙΝΟΧΡΗΤΟΥ ΧΩΡΟΥ, 3. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥ - ΚΟΙΝΟΧΡΗΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΝΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ ΜΕ ΧΡΗΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ.

Σχ. 2. Πρόταση ηπίων παρεμβάσεων στην ευρύτερη περιοχή του Ε.Μ.Π.

των, οι οποίες παρεμποδίζονται από την κίνηση οχημάτων και πραγματοποιούνται με ιδιαίτερη δυσκολία κυρίως εξαιτίας της αναπαράστασης πεζοδρομίων και της παράνομης στάθμευσης

- κατοικία κυρίως στην περιοχή Εξαρχείων, μείωση της - σύμφωνα με τα συγκριτικά στοιχεία του '81¹ - και ταυτόχρονη αντικατάστασή της κυρίως από επαγγελματική στέγη (σε ορόφους) και λιανικό εμπόριο (στα ισόγεια)

- έντονη παρουσία επαγγελματιών στέγης καθώς και διοικητικών υπηρεσιών (δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμοί, κ.λπ.) σε όλη την έκταση της εξεταζόμενης περιοχής

- η ύπαρξη λιανικού εμπορίου χαρακτηρίζει την εξεταζόμενη περιοχή ενώ διακρίνονται συγκεντρώσεις όπως: εμπόριο υποδημάτων (Πιποκράτους), αθλητικών ειδών (Θεμιστοκλέους), μουσικών οργάνων (Σόλωνος και πάροδοι), κοσμημάτων (Πανεπιστημίου), βιβλιοπωλείων (κυρίως Σόλωνος, κ.α.), κ.λπ.

- σημαντικές δραστηριότητες δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης (Α.Ε.Ι.,

σχολεία, ιδιωτικές σχολές, φροντιστήρια, κ.λπ.)

- χώροι αναψυχής και συγκέντρωσης, που το μεγαλύτερο ποσοστό τους λειτουργούν πρωινές ώρες (π.χ. καφενεία κ.λπ.), σε ένα μικρότερο ποσοστό βραδινές ώρες (κυρίως ταβέρνες, θέατρα και κινηματογράφοι), αλλά και τις μετεμεσονύκτιες (π.χ. μπαρ, κυρίως στην Πλατεία Εξαρχείων και Καλλιδρομίου)

- αίθουσες με πολιτιστικό χαρακτήρα υπάρχουν κυρίως στην περιοχή γύρω από τη Νομική (π.χ. αίθουσες Ελληνοαμερικανικής Ένωσης, Γαλλικού Ινστιτούτου, Λυρική Σπηλιά, κ.λπ.).

Από την ανάλυση διαπιστώθηκε η ύπαρξη συγκεντρώσεων χρήσεων σε συγκεκριμένα τμήματα της εξεταζόμενης περιοχής. Από αυτές ξεχωρίσαμε εκείνες που θεωρήθηκαν συναφείς με την ύπαρξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην περιοχή (βλ. Σχέδιο 1: Συγκεντρώσεις χρήσεων και κινήσεων συναφών με τη δημοσία και ιδιωτική εκπαίδευση).

- συγκεντρώσεις εμπορίου - βιοτεχνίας (βιβλιοπωλεία, βιβλιοχαρτοπωλεία, είδη σχεδίασης, χαρτικά, Η/Υ, φωτογραφικά

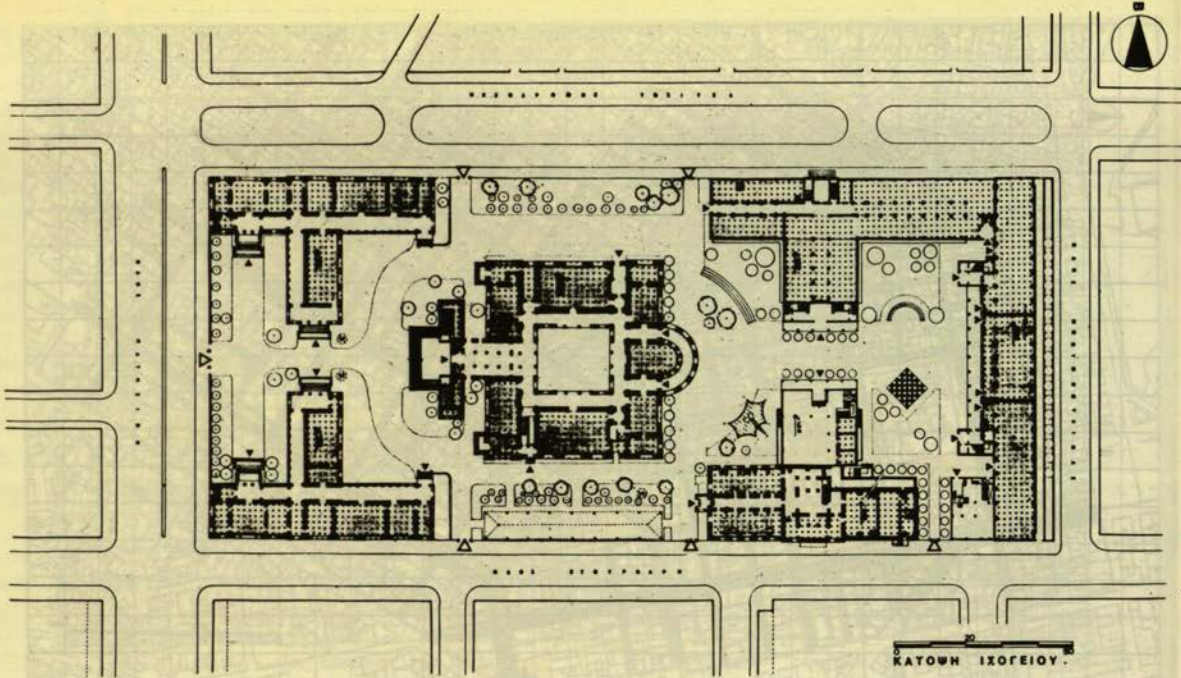
εργαστήρια, φωτοτυπεία, εκδόσεις, βιβλιοδεσίες, εκτυλώσεις, κ.λπ.) κυρίως στο τμήμα της εξεταζόμενης περιοχής μεταξύ των εγκαταστάσεων του ΕΜΠ και του Πανεπιστημίου

- συγκεντρώσεις φροντιστηρίων, φροντιστηρίων ξένων γλωσσών, ιδιωτικών σχολών, κ.λπ.

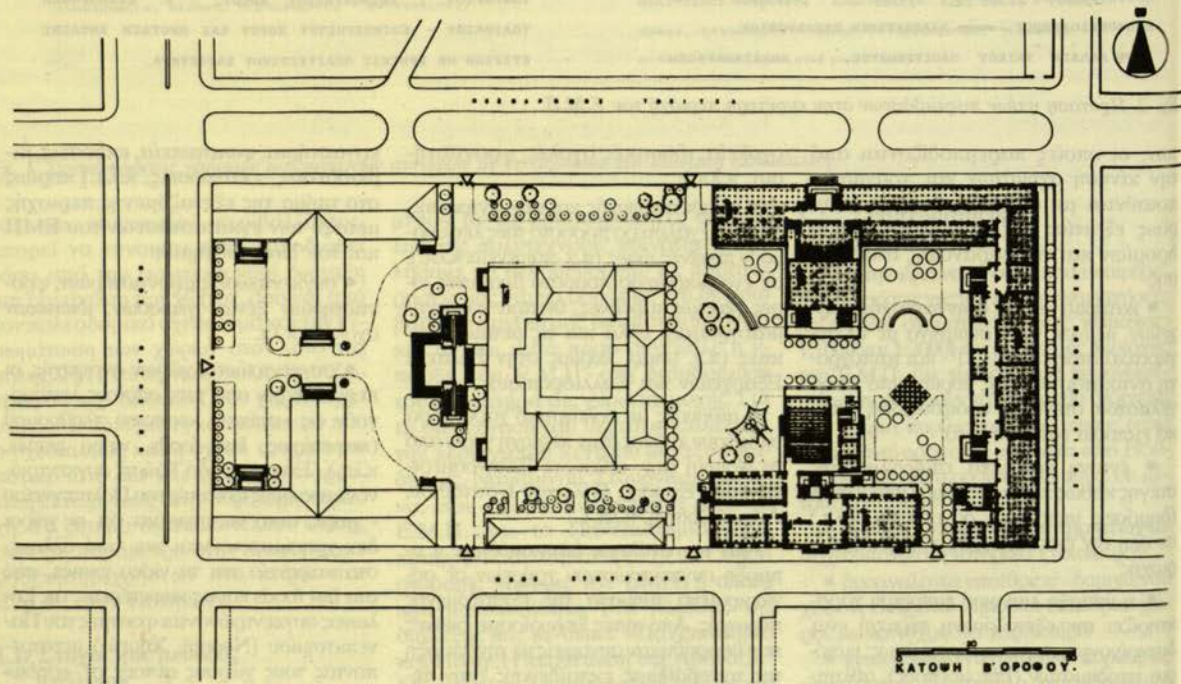
- συγκεντρώσεις χώρων αναψυχής, οι περισσότεροι από τους οποίους λειτουργούν ως «στέκια» νεανικού πληθυσμού (καφετέριες, fast foods, video games, κ.λπ.). Έτσι στην οδό Τζωρτζή συγκεντρώνονται κυρίως φοιτητές του Πολυτεχνείου - χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι χώροι δεν χρησιμοποιούνται και από άλλους στα καφενεία και τα video games, ενώ στα fast foods και τις καφετέριες της Σόλωνος συγκεντρώνονται φοιτητές του Πανεπιστημίου (Νομική, Χημείο) μετατρέποντας τους χώρους αυτούς σε «στέκια» τους. Τέλος η Πλατεία Εξαρχείων θεωρείται «στέκι» νεανικού πληθυσμού τόσο κατά τις πρωινές όσο και κατά τις βραδινές ώρες.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι:

(1) Στοιχεία από θέμα Πολεοδομίας Π 6ου εξαμήνου Ακαδ. Έτος 1980-81: Ανάλυση και παρέμβαση στην περιοχή Εξαρχείων.

Σχ. 3. Είσοδοι και χώροι στάσης - κίνησης στο συγκρότημα του Ε.Μ.Π. - Πατησίων, στο επίπεδο του ισόγειου.

Σχ. 4. Ενδεικτική διαμόρφωση του Β' ορόφου των νέων κτιρίων στην οδό Μπουμπουλίνας.

• η εξεταζόμενη περιοχή - τμήμα του κέντρου της Αθήνας - αποτελεί διαμορφωμένο αστικό περιβάλλον με πολυλειτουργικό χαρακτήρα. Πολύ αισθητή η έλλειψη κατάλληλων χώρων για κίνηση και στάση πεζών, αλλά και οχημάτων

• χαρακτηριστική είναι η ευελιξία και ο δυναμισμός που παρουσιάζει η περιοχή να ανανεώνεται δεχόμενη νέες χρήσεις, που αντικαθιστούν στα κτίρια τις παλιές που φεύγουν, και να αναπροσαρμόζει τις ήδη υπάρχουσες στις εκάστοτε ανάγκες

• παρά την έντονη παρουσία διοικητικών υπηρεσιών και επαγγελματιών στέγης, στις λειτουργίες στο επίπεδο του δρόμου και στην κίνηση στο δημόσιο χώρο της περιοχής κυριαρχεί ένας χαρακτήρας που έχει περισσότερη σχέση με την

τριτοβάθμια εκπαίδευση και υπηρεσίες που αποτείνονται σε νεανικό σπουδάζοντα πληθυσμό. Οι δραστηριότητες αυτές καθιστούν το συγκεκριμένο κομμάτι του κέντρου «ζωντανό» χώρο, προσδίδοντάς του ιδιαίτερο χαρακτήρα

- πιθανή απομάκρυνση της ανώτατης εκπαίδευσης από το κέντρο της Αθήνας δε θα σήμαινε ίσως απώλεια του πολυλειτουργικού χαρακτήρα του κέντρου αλλά -μακροπρόθεσμα- ίσως σήμαινε την αλλοίωση του ιδιαίτερου χαρακτήρα της περιοχής, ο οποίος χρειάστηκε πολλές δεκαετίες για να διαμορφωθεί

- οι δραστηριότητες που έχουν αμειώτερη σχέση με το ΕΜΠ σπέρνονται προς την πλευρά της εισόδου του, όταν το περιβάλλον το επιτρέπει (παράδειγμα η στροφή των εμπορικών δραστηριοτήτων σχετιζών με το ΕΜΠ προς τη Στουρνάρη, μετά το κλείσιμο της εισόδου από Πατησίων και όχι προς την Τροία όπου το περιβάλλον είναι «άκαμπτο» και δεν επιδέχεται αλλαγές).

2. Προτάσεις

2.1. Πρόταση ήπιων παρεμβάσεων στην ευρύτερη περιοχή του συγκροτήματος Ε.Μ.Π.

Όσον αφορά στην ευρύτερη περιοχή του Ε.Μ.Π. προτείνονται ήπιες παρεμβάσεις, έχοντας λάβει υπόψη ότι οι δυνατότητες επέμβασης είναι περιορισμένες. Οι παρεμβάσεις έχουν ως στόχο:

- την τόνωση του ιδιαίτερου χαρακτήρα που η ξεταξόζομη περιοχή έχει αποκτήσει κυρίως από συγκεντρώσεις χρήσεων εκπαιδευτικού και πολιτιστικού χαρακτήρα,

- την ενίσχυση της σύνδεσης της ευρύτερης περιοχής με το Συγκρότημα Πατησίων, το οποίο διατηρώντας την εκπαιδευτική - ερευνητική λειτουργία θα εξακολουθήσει να αποτελεί ένα χώρο ελεύθερης διακίνησης ιδεών στο κέντρο της Αθήνας.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι σημειακές. Συγκροτούνται όμως σε ένα ευρύτερο πλαίσιο με στόχο:

α) την οργάνωση ενός δικτύου κίνησης πεζών, το οποίο ενσωματώνεται στο υφιστάμενο και διευκολύνει τις υπάρχουσες κινήσεις και

β) τη μεγαλύτερη ανάπτυξη πολιτιστικών και εκπαιδευτικών λειτουργιών με ευρύ φάσμα αποδεκτών. Προϋποθέσεις για την όσο το δυνατό καλύτερη λειτουργία του είναι η μείωση της κίνησης των Ι.Χ. αυτοκι-

νήτων στο κέντρο με παράλληλη βελτίωση των μέσων μαζικής μεταφοράς (απομάκρυνση αφετηριών από το κέντρο, χρησιμοποίηση μικρών λεωφορείων (mini-bus) και τραμ στο κέντρο και κατάλληλες συνδέσεις τους με τα αστικά λεωφορεία, τρόλλεϊ και μετρό).

Προτείνονται οι πιο κάτω κατηγορίες σημειακών παρεμβάσεων (βλ. Σχέδιο 2: Πρόταση ήπιων παρεμβάσεων στην ευρύτερη περιοχή του Ε.Μ.Π.):

- Πεζοδρομήσεις (Σουλίου, Μαυροκορδάτου).

- Διαπλατύνσεις Πεζοδρομίων (Πανεπιστημίου, Πατησίων, Σόλωνος, Ζωοδ. Πηγής).

- Δημιουργία πρόσθετων λεωφορειοδρόμων (Τζωρτζ, Κάνιγγος, Βερανζέρου).

- Αλλαγή υλικού οδοστρώματος με στόχο την αποδύωση προτεραιότητας στην κίνηση των πεζών και τη σηματοδότηση εισόδων, κυρίως των Α.Ε.Ι., οι οποίοι αποτελούν και χώρους στάσης. (Κάνιγγος, Τζωρτζ, τμήμα της Στουρνάρη, τμήμα της Σόλωνος).

- Αναδιαμόρφωση ορισμένων από τους ελάχιστους υπαίθριους χώρους με κοινόχρηστο χαρακτήρα που υπάρχουν στην περιοχή, όπως ο υπαίθριος χώρος του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Αθηναίων από την πλευρά της Σόλωνος.

- Διαμόρφωση νέων δημόσιων υπαίθριων χώρων σε ορισμένα από τα ελάχιστα ελεύθερα σήμερα γήπεδα της περιοχής. (Σόλωνος και Μαυρομαχάλη, Τζωρτζ και Σολωμού, Ζωοδ. Πηγής και Διδώτου και Χαρ. Τρικούπη, Ζωοδ. Πηγής και Ακαδημίας και Χαρ. Τρικούπη). Στα τρία τελευταία γήπεδα προτείνεται και η ένταξη κτιρίων με χρήσεις πολιτιστικού χαρακτήρα.

Σημειώνεται ότι έχουν ληφθεί υπόψη οι προτάσεις του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (Γ.Π.Σ.) που συμπληρώνονται με τις παραπάνω προτάσεις μας.

2.2. Προτεινόμενες χρήσεις στο κτιριακό συγκρότημα του ΕΜΠ στην Πατησίων

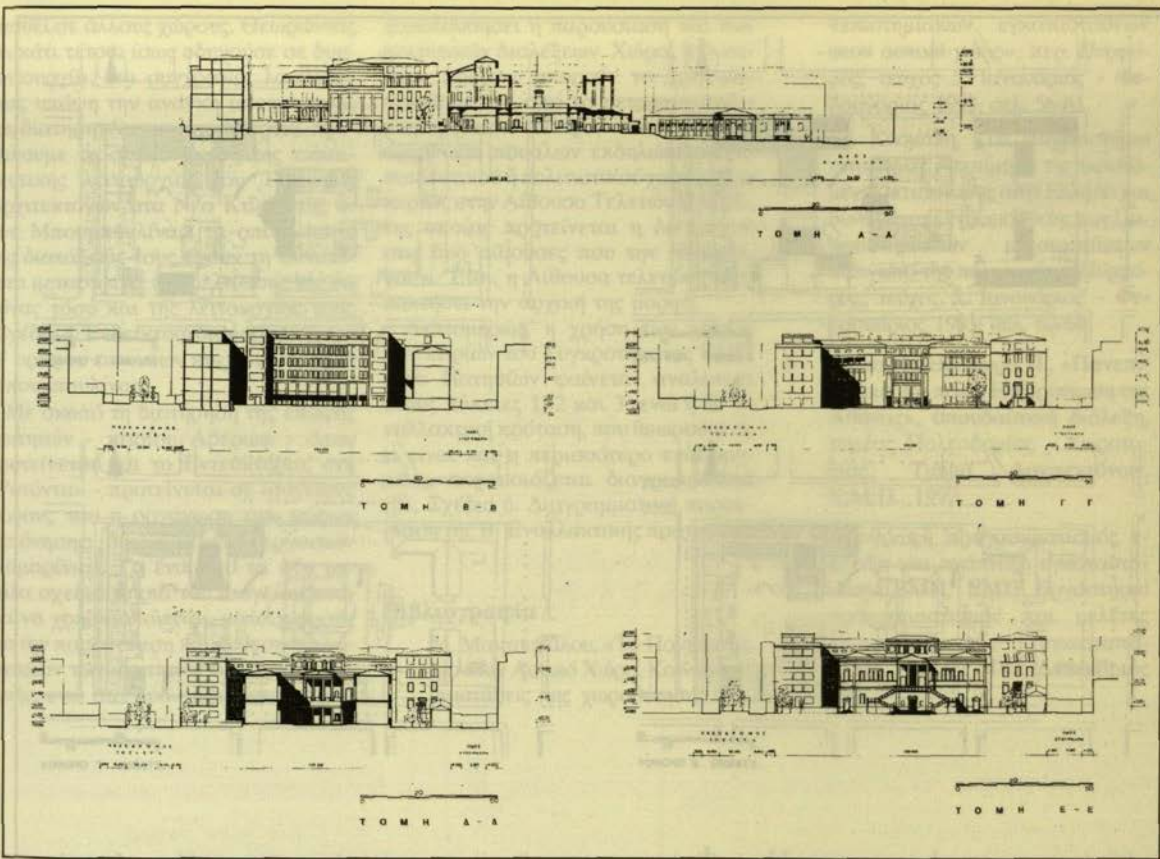
Η παραμονή της εκπαιδευτικής λειτουργίας του Τμήματος Αρχιτεκτονών στο Συγκρότημα Πατησίων θεωρείται δεδομένη στη διατύπωση της πρότασης, έχοντας λάβει υπόψη τη σημασία που έχει για τους φοιτητές της Αρχιτεκτονικής το να βρίσκονται σε καθημερινή επαφή με τη ζωή της πόλης - καθώς και με τα νεοκλασικά κτίρια του

Συγκροτήματος, τα οποία αποτελούν από μόνα τους σπουδή αρχιτεκτονικής.

Τόσο στη μεταβατική φάση όσο και στις Α' και Β' εναλλακτικές προτάσεις, τις οποίες και εξεξεραστήκαμε, έχουν αποφευχθεί χρήσεις που οι αρχές λειτουργίας τους είναι ξένες προς τη λειτουργία του ακαδημαϊκού χώρου, όπως π.χ. Συνεδριακό κέντρο, τμήματα του Αρχαιολογικού Μουσείου, διοικητικές υπηρεσίες του Μουσείου, κ.λπ. Τον έλεγχο των χρήσεων των κτιρίων του Συγκροτήματος πρέπει να τον έχει αποκλειστικά το ΕΜΠ, γι' αυτό χρήσεις όπως οι παραπάνω δεν ενδείκνυνται, αφού έχουν ανάγκη φύλαξης ιδιαίτερου τύπου. Αυτόματα τίθενται θέματα όπως εκείνοι των ορίων του πανεπιστημιακού ασύλου.

Ειδικότερα, στα δύο διατηρητέα κτίρια Α.Σ.Κ.Τ. και Πρυτανείας, τα οποία και με τη συμμετρική τους διάταξη αποτελούν την πύλη του Πολυτεχνείου στην Πατησίων, προτείνεται η στέγαση χώρων εκθέσεων - μόνιμων ή περιοδικών - και εκδηλώσεων με πολιτιστικό χαρακτήρα της Α.Σ.Κ.Τ. και του Πολυτεχνείου. Κέντρο μεταπτυχιακών-επιμορφωτικών προγραμμάτων (συνεχιζόμενη εκπαίδευσης) προτείνεται στο κτίριο Γκίνη, του οποίου οι εγκαταστάσεις καθώς και η θέση του στο Συγκρότημα θεωρούνται ικανές γι' αυτού του είδους τη λειτουργία. Τέλος ξενώνας - μοναδική μορφή κατοικίας στο Συγκρότημα -για τη φιλοξενία των μελών Δ.Ε.Π. και φοιτητών, στα πλαίσια προγραμμάτων ανταλλαγής με Α.Ε.Ι. Ελλάδας και εξωτερικού, προτείνεται στα Νέα Κτίρια της οδού Στουρνάρη (ανεξάρτητο δόροφο κτίριο). Επειδή η θέση και ο σχεδιασμός των κοινόχρηστων - «κοινωνικών χώρων» έχει ιδιαίτερη σημασία για την ποιότητα των σχέσεων μεταξύ των μελών της πολυτεχνικής κοινότητας, προτείνεται η δημιουργία ενός εντευκτηρίου σε ένα κεντροβαρικό σημείο του Συγκροτήματος, στη διασάθρωση πολλών κινήσεων στη «Ροτόντα» της αρχιτεκτονικής σχολής (κτίριο Αβέρωφ). Για το λόγο αυτό προτείνεται και η αναδιαμόρφωση των υπαίθριων χώρων ώστε να γίνουν περισσότερο ελκυστικοί χώροι στάσης (βλ. Σχέδιο 3. Είσοδοι και χώροι στάσης - κίνησης στο συγκρότημα ΕΜΠ Πατησίων στο επίπεδο του ισογείου). Τέντες, παιχνίδια όπως ένα υπαίθριο σκάκι και κατάλληλες συμπληρώσεις στις δένδροφυτεύσεις μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά προς αυτήν την κατεύθυνση.

Σε όλες τις προτάσεις, οι τέσσερις τομείς του τμήματος αρχιτεκτονικά

Σχ. 5. Τομές.

ταλαμβάνουν τους ορόφους του κτιρίου Χημικών και η βιβλιοθήκη το ισόγειο.

Μεταβατική φάση

Αναφέρεται στην περίοδο κατά την οποία παραμένει η εκπαιδευτική λειτουργία του Τμήματος Μηχανολόγων στα Νέα Κτίρια της οδού Μπουμπουλίνας (ισόγειο, 1ος, 2ος, 3ος και 4ος όροφος), όπου βρίσκεται και σήμερα. Η εκπαιδευτική λειτουργία (χώροι διδασκαλίας και εργασίας φοιτητών) του Τμήματος Αρχιτεκτόνων συγκεντρώνεται αποκλειστικά στο κτίριο Αβέρωφ, όπως σήμερα. Χώροι του κτιρίου Γκίνη μπορούν να χρησιμοποιηθούν εξίσου από τα δύο παραπάνω τμήματα για τη διευκόλυνση της εκπαιδευτικής τους λειτουργίας.

Στην περίπτωση αυτή δεν έχουν ληφθεί υπόψη -εξαιτίας έλλειψης χώρων- τα τελευταία standards¹ για τους χώ-

ρους διδασκαλίας και εργασίας φοιτητών (5m²/άτομο στα σχεδ. αρχιτεκτόνων, 10m²/άτομο στα αμφιθέατρα και 6m²/άτομο στους χώρους εργασίας φοιτητών).

Α' εναλλακτική πρόταση (εντατική χρήση του κτιρίου Αβέρωφ)

Λαμβάνεται υπόψη ότι έχουν απελευθερωθεί σημαντικοί χώροι στα Νέα Κτίρια της οδού Μπουμπουλίνας μετά την απομάκρυνση και του Τμήματος Μηχανολόγων. Θεωρώντας ότι η διδασκαλία των Αρχιτεκτόνων θα διατηρηθεί όπως σήμερα στο κτίριο Αβέρωφ, προτείνεται η επέκταση ορισμένων μόνο εγκαταστάσεων του Τμήματος (π.χ. εργαστήρια Ζωγραφικής και Πλαστικής, Η/Υ, σχεδιαστήρια ειδικών μαθημάτων) στα Νέα Κτίρια της οδού Μπουμπουλίνας. Στους χώρους που α-

πελευθερώνονται στα Νέα Κτίρια Μπουμπουλίνας προτείνεται η οργάνωση χώρων για επέκταση της έρευνας του ΕΜΠ.

Β' εναλλακτική πρόταση (ήπια χρήση του κτιρίου Αβέρωφ)

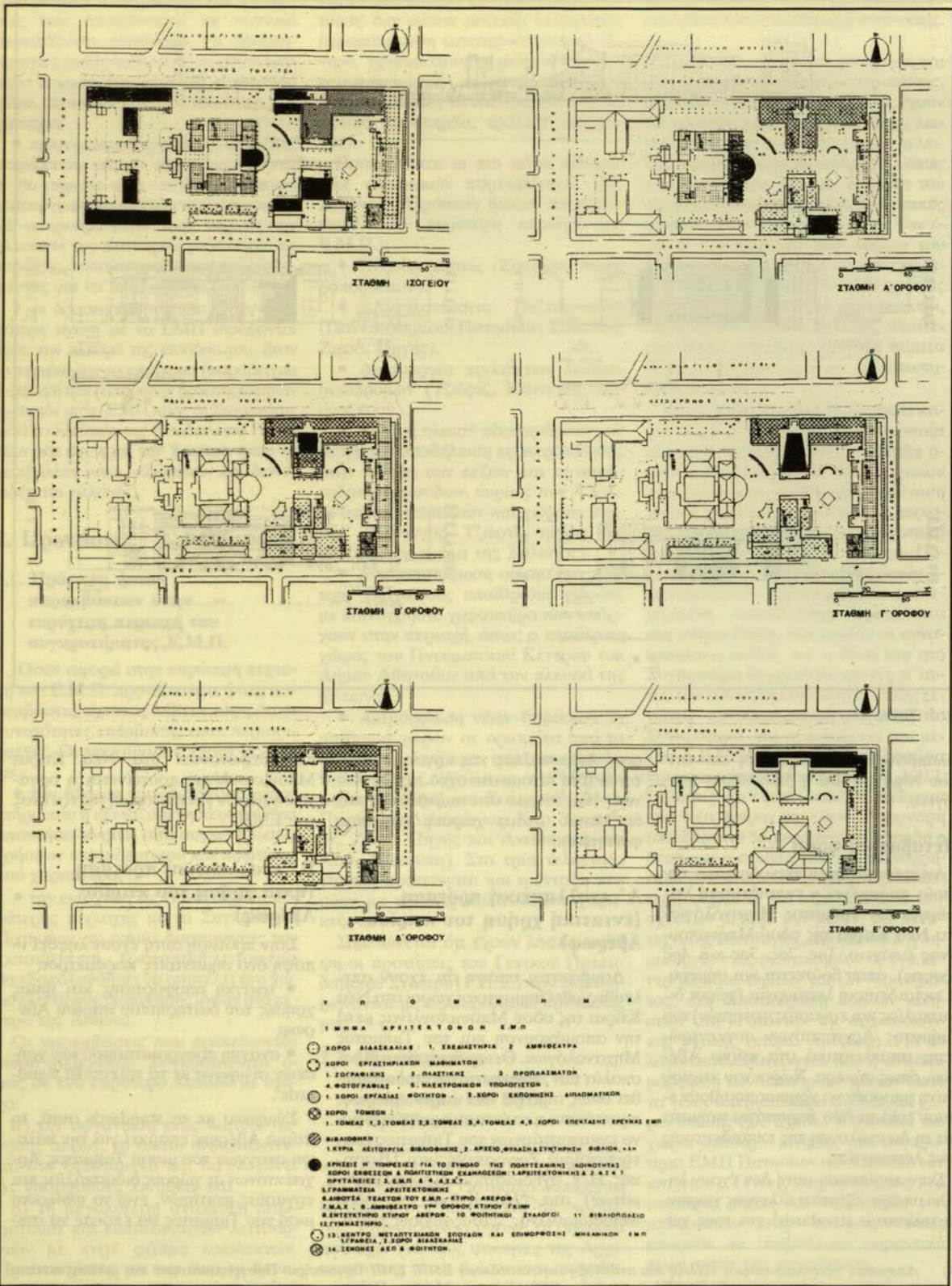
Στην πρόταση αυτή έχουν ληφθεί υπόψη δυο σημαντικές παράμετροι:

- ανάγκη αποφόρτισης και ήπιας χρήσης του διατηρητέου κτιρίου Αβέρωφ,
- ανάγκη προγραμματισμού των χρήσεων σύμφωνα με τα τελευταία standards².

Σύμφωνα με τα standards αυτά, το κτίριο Αβέρωφ επαρκεί για την κάλυψη αναγκών του μισού Τμήματος Αρχιτεκτόνων σε χώρους διδασκαλίας και εργασίας φοιτητών, ενώ το υπόλοιπο μισό του Τμήματος θα έπρεπε να στε-

(1) Απογραφή προγραμματισμός εξέλιξη και ανάπτυξη εγκαταστάσεων ΕΜΠ, ΕΜΠ Εργαστήριο Προγραμματισμού και μελέτης πανεπιστημιακών εγκαταστάσεων, Τεύχος IV, Δεκέμβριος 1992. (Γραφείο Μελέτης Πολυτεχνειούπολης).

(2) Βλ. υποσ. σελ. 68.

Υ Λ Ο Μ Μ Η Μ Α

Ι Μ Η Μ Α Α Ρ Χ Ι Τ Ε Κ Τ Ο Ν Ω Ν Ε Μ Π

- ⊙ ΧΩΡΟΙ ΔΙΑΔΕΚΑΖΙΑΣ 1. ΙΣΚΙΑΣΤΗΡΙΑ 2. ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΑ
- ⊙ ΧΩΡΟΙ ΕΡΓΑΣΙΟΝΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
- 1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ 2. ΠΛΑΣΤΙΚΗΣ 3. ΠΡΟΠΛΑΣΜΑΤΩΝ
- 4. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ 5. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
- ⊙ 1. ΧΩΡΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΦΩΤΙΣΤΩΝ 2. ΧΩΡΟΙ ΕΚΔΟΣΗΣ ΑΠΛΟΜΑΤΙΚΩΝ
- ⊙ ΧΩΡΟΙ ΤΩΜΕΩΝ
- 1. ΤΩΜΕΑΣ 1,3. ΤΩΜΕΑΣ 2,3. ΤΩΜΕΑΣ 3,4. ΤΩΜΕΑΣ 4,5. ΧΩΡΟΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΠΡΕΤΗΣ ΕΜΠ
- ⊙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
- 1. ΚΕΝΤΡΟ ΔΕΙΓΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ 2. ΑΡΧΕΙΟ ΦΥΛΑΞΗΣ ΕΙΣΗΓΗΤΗΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ 3.11
- ΧΡΗΣΙΜΕΣ Ή ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΩΣΟ ΤΗΣ ΠΟΛΥΤΕΚΝΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
- ΧΩΡΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΟΚΙΜΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΩΝ 1. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ 2. Α.Σ.Α.1
- ΔΡΥΤΑΝΕΙΕΣ 3. Σ.Μ.Π. 4. Α.Σ.Ε.Υ
- 5. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ
- 6. ΑΝΘΡΩΠΑ. ΤΕΛΕΤΩΝ ΤΟΥ Ε.Μ.Π. - ΚΤΙΡΙΟ ΑΒΕΡΩΦ
- 7. Μ.Α.Σ. 8. ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ 1^{ου} ΟΡΟΦΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΓΚΙΜ
- 9. ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΤΙΡΙΟ ΑΒΕΡΩΦ. 10. ΦΩΤΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ 11. ΒΙΒΛΙΟΠΛΑΙΟ
- ΕΙΣΗΓΗΤΗΡΙΩΝ
- ⊙ 13. ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΜΠ
- 17. ΠΑΡΕΙΑ 1. 2. ΧΩΡΟΙ ΔΙΑΔΕΚΑΖΙΑΣ
- ⊙ 14. ΛΕΩΝΕΣ ΑΕΡ & ΦΩΤΙΣΜΟ

Σχ. 6. Διαγραμματική παρουσίαση της Β' εναλλακτικής πρότασης.

γασθεί σε άλλους χώρους. Θεωρώντας ότι κάτι τέτοιο ίσως οδηγούσε σε δυσλειτουργία, και συγχρόνως λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη αποφόρτισης του διατηρητέου κτιρίου Αβέρωφ, προτείνουμε τη συγκέντρωση της εκπαιδευτικής λειτουργίας του Τμήματος Αρχιτεκτόνων στα Νέα Κτίρια της οδού Μπουμπουλίνας, τα οποία λόγω της διατάξεώς τους έχουν τη δυνατότητα μετασκευής και βελτίωσης της εικόνας τόσο και της λειτουργίας τους (Σχέδιο 4. Ενδεικτική διαμόρφωση του Β' ορόφου των νέων κτιρίων της οδού Μπουμπουλίνας).

Με σκοπό τη διατήρηση της επαφής φοιτητών - κτιρίου Αβέρωφ - όπου προτείνεται και το Εντευκτήριο, στη «Ροτόντα» - προτείνεται σε ισόγειους χώρους του η οργάνωση των χώρων εκπόνησης διπλωματικών εργασιών (καμαρίνια). Το ένα από τα δύο μεγάλα σχεδιαστήρια του ισόγειου μπορεί να χρησιμοποιείται, κατά καιρούς για την παρουσίαση και έκθεση διπλωματικών των φοιτητών της Αρχιτεκτονικής, ενώ στα δύο αμφιθέατρα θα ε-

ξακολουθήσει η παρουσίαση και των φοιτητικών διαλέξεων. Χώροι του κτιρίου Αβέρωφ μπορούν να χρησιμοποιηθούν και από το μεταπτυχιακό - επιμορφωτικό κέντρο, καθώς και για οργάνωση ποικίλων εκδηλώσεων εκπαιδευτικού ή πολιτιστικού χαρακτήρα κυρίως στην Αίθουσα Τελετών Ε.Μ.Π., της οποίας προτείνεται η διεύρυνση στις δυο αίθουσες που την πλαισιώνουν. Έτσι, η Αίθουσα τελετών θα αποκτήσει την αρχική της μορφή.

Λεπτομερώς, η χρήση των χώρων των κτιρίων του Συγκροτήματος ΕΜΠ στην Πατησίων φαίνεται αναλυτικά στους πίνακες 1, 2 και 3, ενώ η Β' εναλλακτική πρόταση, που θεωρούμε ότι είναι και η περισσότερο ενδεδειγμένη, παρουσιάζεται διαγραμματικά (βλ. Σχέδιο 6. Διαγραμματική παρουσίαση της Β' Εναλλακτικής πρότασης).

Βιβλιογραφία

1. Μ. Μαντουβάλου, «Το Πανεπιστήμιο στον Αστικό Χώρο. Κοινωνικές διαστάσεις της χωροθέτησης Πα-

νεπιστημιακών εγκαταστάσεων στον αστικό χώρο», περ. *Πυρφόρος*, τεύχος 5, Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1993, σελ. 56-61.

2. Τζ. Κοσμάκη, «Το Πανεπιστήμιο στην πόλη. Αποτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης στην Ελλάδα και δυνατότητες ενσωμάτωσης των Πανεπιστημιακών εγκαταστάσεων στον ιστό της πόλης», περ. *Πυρφόρος*, τεύχος 5, Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1993, σελ. 62-64.
3. Γκίκα Π., Θεοδωρά Π., «Πανεπιστήμιο και πόλη. Η περίπτωση της Αθήνας», σπουδαστική διάλεξη, τομέας Πολεοδομίας - Χωροταξίας, Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Ε.Μ.Π., 1992.
4. Απογραφή προγραμματισμός εξέλιξη και ανάπτυξη εγκαταστάσεων ΕΜΠ, ΕΜΠ Εργαστήριο προγραμματισμού και μελέτης πανεπιστημιακών εγκαταστάσεων, Τεύχος IV, Δεκέμβριος 1992.